

'Beter is het genot van het ogenblik dan de smart die eeuwig duurt'

Eddy ter Braak

“Op een middag kwam hij bij mij binnen: mooi, goedig, jong, blond, in de puntjes gekleed. Hij zei: “Mijn vrienden noemen mij Pim.”

Ik zei: “Pim, wat een lieve naam! Bent u kunstenaar?”

“O, neen” riep hij uit, alsof ik hem van een misdaad had beschuldigd.

“Wat heb je dan? Een groot idee?”

“O, hemel neen. Ik heb helemaal geen ideeën.”

“Maar een levensdoel?”

“Och, welnee.”

“Maar wat doe je dan?”

“Niets.”

“Maar je zult toch wel wat doen?”

“Ja”, antwoordde hij nadenkend, “ik bezit een heel aardige verzameling snuifdozen uit de achttiende eeuw.”

Dit was het geneesmiddel. Ik had een contract geteekend om in Rusland te dansen. Het was een lange, uitgebreide tournee die niet alleen Noord-Rusland omvatte, maar ook Zuid-Rusland en den Kaukasus en ik hield niet van lange reizen alleen te maken.

“Ga je met me mee naar Rusland, Pim?””

Zo beschreef in 1927 de Amerikaanse danseres Isadora Duncan in haar autobiografie *Mijn leven* haar kennismaking in 1907 met Pim.

Het heeft lang geduurd voor haar biografen (en dat zijn er al vele geweest) er achter waren, wie deze Pim nu wel was. Isadora had het in haar boek alleen maar over Pim en over een achtergrond van tulpen. Daaruit kun je concluderen, dat Pim een Nederlander moet zijn geweest. Maar het is lang bij gissen gebleven. Een enkele biograaf heeft zelfs het vermoeden geuit, dat ze hem had verzonnen, omdat het haar beter uitkwam in haar verhaal. Om die reden had ze in haar boek de waarheid wel vaker naar haar hand gezet. Pas in 2000 werd voor het eerst buiten ons land in een publicatie over Isadora de naam Pim Noothoven van Goor volledig gebruikt.

Dat was in de omgeving van Lochem wel anders. Daar wist men al sinds haar aanwezigheid op huize 'De Heest' in 1907 van de relatie tussen hen beiden. Deze kennis is echter nooit verder gekomen dan ons land, waar in de jaren zestig van de vorige eeuw regionale schrijvers als J.J. Hooft van Huysduynen, Jan Harenberg en Willy Heitling in artikelen over 'De Heest' over de aanwezigheid van Isadora en Pim in het huis schreven. Maar daar heeft de wereld buiten onze streek nooit kennis van genomen. Vandaar de opmerkelijke internationale onbekendheid tot 2000.

Isadora Duncan (1877 – 1927)

Isadora maakte rond 1900 een weergalozes indruk op haar tijdgenoten. Dat kwam niet alleen door haar kunstenaarschap, maar ook door haar privéleven. Nog steeds geldt ze als het symbool bij uitstek voor het vrijheidsstreven van de Nieuwe Kunst in de dans. Ze brak als danseres met de strakke normen van het klassieke ballet. Deze dansvorm beschouwde ze als een keurslijf, dat het lichaam misvormde en de bezieling blokkeerde. Isadora streefde juist naar maximale vrijheid. Daarom danste ze, heel ongebruikelijk in haar tijd, zonder korset (ook bij balletdanseressen toen nog in zwang), op blote voeten, met loshangend haar en in een soepel Grieks gewaad. Ze zocht in haar dans naar een synthese tussen de natuur, de schoonheid en de kunst en naar natuurlijke danshoudingen zoals ze die zag op de vazen uit de Griekse oudheid. Voor haar was de relatie tussen (klassieke) muziek en dans heel belangrijk. De muziek diende voor haar als een katalysator die de emoties moest vrijmaken, die in haar dans werden uitgedrukt. De 'balletomanes' moesten niets van haar 'amateurisme' hebben en musici weigerden nogal eens voor haar te spelen, omdat ze de klassieke muziek 'misbruikte' voor haar dans, maar de artistieke elite van haar tijd droeg haar op handen.

In de 'Nieuwe Rotterdamse Courant' stond op 28

Isadora Duncan tijdens haar dans (foto uit 1903-'04)

februari 1914 het volgende te lezen:

“Men schrijft ons: Het was Isadora Duncan, die den dans van een vermaak en een kunstmakerij weer omhoog hief tot een kunst. Niet alleen bevalligheid, schoonheid van lijn en beweging gaf haar dansen vorm en inhoud, zij voerde het op tot een kunstuiting in den volsten en ruimsten zin van het woord. Het was voor haar een middel tot expressie van gevoelsstemmingen. En uit de muziek, die haar dansen inspireerde, wist zij ongekende rythmen op te roepen. Wie herinnert zich niet – om één van haar bekende ‘dansen’ te noemen – hoe zij aan een zoo afgespeelde wals als de ‘schöne blaue Donau’ een geheel nieuwe, meeslepende rythmiek wist te geven.”

Ook haar privéleven was reden voor bewondering en verguizing. Ze stond volledig achter het emancipatiestreven van de vrouw, een belangrijk, maar ook erg omstreden onderwerp in haar tijd. Ze choqueerde de conventionele wereld om haar heen door geen korset te dragen, er openlijk voor uit te komen dat ze minnaars had en door als ongetrouwde vrouw kinderen te krijgen. Bovendien was ze atheïstisch en sympathiseerde ze met het communisme. Het is niet zo verwonderlijk dat ze op tournees in haar vaderland, de puriteinse Verenigde Staten, op meer weerstand stuitte dan in Europa, waar ze vanaf 1899 gevierd werd.

En dan nog haar liefdesleven. Dat deed destijds veel stof opwaaien. Volgens biograaf Peter Kurth had Isadora zich als geëmancipeerde vrouw het recht toegeëigend om, net als de man altijd al deed, als ze daar behoefte aan had zelf haar minnaars uit te kiezen. En ze heeft met ontzettend veel mannen, maar ook

enkele vrouwen (o.a. met de schrijfster Mercedes de Acosta) een liefdesrelatie gehad.

“Blasco Ibanez, de romanschrijver, noemde mij ‘de vrouwelijke Casanova van Amerika’; en ik denk dat hij gelijk had”, vertelde ze in 1927 aan Sewell Stokes, de schrijver van het boek *Isadora Duncan, an intimate portrait*. Onder haar ontelbaar vele minnaars bevonden zich zowel zeelieden en chauffeurs als kunstenaars, acteurs en miljonairs. Vooral gedurende de laatste fase van haar leven maakte het haar niet uit wat de achtergrond van haar minnaar was, als hij maar jong was en er goed uitzag!

Talrijk zijn ook de anekdotes, waarin ze beroemde mannen vraagt een kind bij haar te verwekken. Bekendst is het verhaal, waarin ze de Ierse toneelschrijver en -criticus George Bernard Shaw zou hebben gevraagd ‘op wetenschappelijke gronden’ met haar te slapen, omdat een baby met haar lichaam en zijn verstand nooit zou kunnen falen in het leven. Shaw zou gereageerd hebben met de opmerking: “Ja, mijn beste, maar veronderstel nu eens dat het mijn lichaam zou hebben en jouw verstand?” Shaw heeft dit verhaal later ontkend. Romola Nijinsky laat ons in het boek *Nijinsky* weten, dat Isadora ook aan haar man, de beroemde Ballet Russe danser, een dergelijk voorstel had gedaan. Nijinsky zou alleen maar geglimlacht hebben, hij had geen woord van haar verzoek begrepen, omdat hij alleen Russisch sprak en haar vraag dus niet kon verstaan.

Tijdens de tournee door Rusland, toen ze met Pim Noothoven van Goor onderweg was, probeerde zij ook Konstantin Stanislavski, de directeur van het Moskou Kunst Theater, te verleiden. Het is bekend, dat Stanislavski sterke gevoelens voor haar had, maar toch wist hij niet goed wat hij hier mee aan moest. Isadora schreef hierover in haar autobiografie: “Toen het mij was gelukt hem dichterbij mij toe te trekken, week hij achteruit, keek mij diep ontsteld aan en zei: ‘Maar wat doen we met ons kind?’ ‘Welk kind?’ ‘Ons kind natuurlijk.’ ‘Wat moeten we daarmee doen? Ja, zie je, ik zou ‘t nooit goed vinden, als het werd groot gebracht buiten mijn jurisdictie, en dat zou toch niet gaan bij mijn tegenwoordige huishouding.’ De buitengewone ernst waarmee hij dat kind behandelde, was te veel voor mijn zin voor humor en ik schaterde het uit, waarop hij heel ongelukkig keek, heenging en in vliegende vaart de hoteltrap afliep.”

“Vele jaren later vertelde ik deze geschiedenis met Stanislavski aan zijn vrouw, die zalig van blijdschap uitriep: ‘O, maar dat is net iets voor hem! Hij vat het leven zoo ernstig op.’”

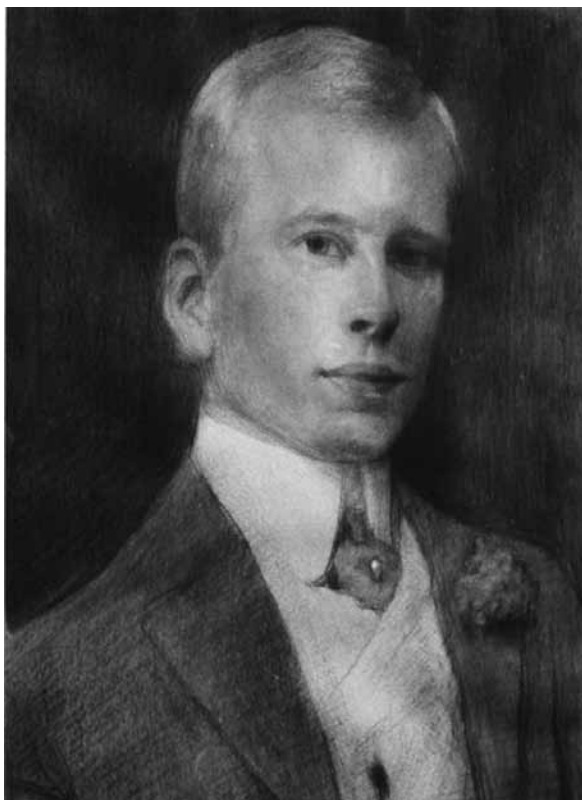
Voor een paar personen heeft ze veel intensere gevoelens gekend: vooral voor Edward Gordon Craig, maar ook voor de miljonair Paris Singer en de Russische dichter Sergej Jessenin. Met de laatste was ze zelfs enige tijd getrouwd. Dat was opmerkelijk, omdat ze altijd gezegd had nooit te zullen trouwen.

Pim Noothoven van Goor (1881 – 1932)

Hij was voor haar slechts één van haar vele oppervlak-

kige liefdes, maar wel één die ze met naam in haar autobiografie vermeldde. Pim was de zoon van de Leidse drukker en uitgever Dirk Noothoven van Goor, maar hij claimde een bastaardzoon van koning Willem III te zijn. Dat blijkt echter niet juist te zijn. Hij vond het ook helemaal niet erg, dat men hem abusievelijk nogal eens ‘baron’ of ‘jonkheer’ noemde. Pim leefde van het familiefortuin. Zijn leven bestond voor het grootste deel uit reizen en feestvieren.

(Maurice Magnus, die als manager van Isadora optrad tijdens haar Ruslandtournee, beschreef Pim als iemand die nog nooit in zijn leven iets gedaan had en die geen interesses had, behalve voor mooie kleren en ... het aangaan van liefdesrelaties.)

Pim Noothoven van Goor geportretteerd door Antoon van Welie (1905).

Isadora Duncan heeft hem waarschijnlijk in het voorjaar van 1907 tijdens haar tournee door Nederland in Amsterdam leren kennen.

Pim was bevriend met een groep kunstenaars, waaronder de schilder Antoon van Welie. Van Welie hield zich door zijn liefde voor drama, dans en muziek graag in kringen van toneel en theater op. Hij was destijds de portrettist van de internationale society. Hij had zowel in Den Haag als in Londen een atelier. Hier schilderde hij veel vooraanstaande figuren, waaronder de pausen Benedictus XV en Pius XI, maar ook Prins Hendrik, Louis Couperus en Sarah Bernardt.

In 1907 en 1908 is ook Isadora Duncan een paar keer door hem getekend en geschilderd. Via Van Welie, met wie Pim zelf op dat moment een meer dan oppervlakkige relatie had, is Pim waarschijnlijk met haar in contact gekomen.

“Op een middag kwam hij bij mij binnen: mooi, goedig, jong, blond, in de puntjes gekleed.”

Het is niet helemaal duidelijk, waar en wanneer Isadora en Pim elkaar ontmoet hebben. Hoewel Jan Harenberg het er in zijn boekje *Kastelen en landhuizen rond Lochem* over heeft, dat ze elkaar in Parijs hebben leren kennen, gaan de meesten van haar biografen er van uit, dat de ontmoeting in het voorjaar van 1907 in Amsterdam heeft plaats gevonden.

Haar Holland tournee was in januari 1907 begonnen, maar een geestelijke en lichamelijke inzinking was er de oorzaak van dat ze hem in februari al weer moest afbreken. Dat kwam door een paar oorzaken. In de eerste plaats doordat ze heel kort na de zware beveling van haar dochttertje Deirdre al weer op tournee was gegaan. Daarnaast was haar inzinking ook het gevolg van de breuk met haar grote liefde Edward Gordon Craig. Ondanks hun intense liefde waren ze door hun beider behoefte om ieder een zelfstandig artistiek leven te leiden niet in staat om bij elkaar te blijven. Isadora schreef hierover: “Ik aanbad Craig – Ik hield van hem met al de gloed van mijn kunstenaarsziel, maar ik realiseerde me dat onze scheiding onafwendbaar was. Ik had het dolmakende punt bereikt, dat ik niet langer met hem of zonder hem kon leven.” Craig was uiteindelijk degene die er vandoor ging, haar vertwijfeld achterlatend. Ze heeft nog jarenlang pogingen gedaan hem weer voor zich te winnen. In al die jaren heeft ze hem vele brieven geschreven, die getuigen van haar grote liefde voor hem. Ze heeft er tijdens haar eerste Rusland tournee nog voor gezorgd, dat Craig een belangrijke opdracht kreeg aan het Moskouse Kunst Theater.

Toen ze haar Holland tournee in april 1907 hervatte was ze nog helemaal niet hersteld, maar ze had weer eens gebrek aan geld. Om haar misère aan te kunnen maakte ze nogal gebruik van alcohol. In een uit deze tijd stammende brief aan Craig (uit Amsterdam of Den Haag) schreef ze: “Liefste – Arme Topsy (Craigs koosnaam voor haar) heeft een plezierige rum tijd. Ik speel het klaar om te dansen, maar heb de hele dag zenuwpijn. Ik kan niet lezen, schrijven of iets anders. De dokter blijft maar zeggen dat het niets anders is dan overspannenheid en geeft me aspirine – zegt dat het wel over gaat.”

In deze labiele toestand verkeerde ze, toen ze in contact kwam met Pim Noothoven van Goor, die haar met zijn ontspannen manier van leven (hij had geen enkel ‘groot idee’ of doel in zijn leven, zoals Isadora in haar boek aangaf) langzamerhand weer wat plezier en ontspanning bracht in haar leven.

De Rusland tournee

De tournee waarop Isadora Pim meenam, was haar tweede tournee naar het land. Het was een uitgebreide tournee (naar Noord-Rusland, Zuid-Rusland en de Kaukasus). Het overhaaste vertrek met Pim naar Rusland na hun kennismaking, beschreven in *Mijn leven*

als een vlucht met een achtervolging door een minnares van Pim, moeten we bijna zeker als dichtelijke vrijheid beschouwen. Ze vertrokken pas in december 1907 naar dat land, terwijl ze Pim al in april of mei had leren kennen. Bovendien vertrokken ze niet op een overhaaste manier vanuit Nederland, maar rustig vanuit Berlijn. Of Pim na hun kennismaking in Amsterdam in de tussentijd met haar meetrok op haar verdere tournee door Nederland en daarna door Zweden, Duitsland, Zwitserland, gevolgd door nog eens Duitsland, Nederland en Polen, is niet bekend. Maar ze zullen elkaar zeker een aantal keren opgezocht hebben.

Isadora Duncan is door veel kunstenaars getekend en geschilderd, o.a. door Picasso en Rodin. Abraham Walkowitz, die bevriend was met de beeldhouwer Rodin en die Isadora bij hem leerde kennen, heeft haar tussen 1906 en 1927 vele malen tijdens haar dans uitgebeeld. Gedurende zijn leven heeft hij meer dan 3000 tekeningen van haar gemaakt.

Tijdens een expositie van zijn werk over haar dans heeft Isadora tegen hem gezegd: "Walkowitz, je hebt mijn biografie in lijnen geschreven zonder een woord nodig te hebben."

In december 1907 stapten beiden dus op het Berlijnse station Friedrichstrasse op de Noord Express naar St. Petersburg. In hun gezelschap bevonden zich ook haar manager Maurice Magnus, haar meisje voor alles Fanny Hubin en haar chef d'orchestre Moritz Keller. Maurice Magnus heeft na zijn dood op Malta in 1920 een manuscript achtergelaten met als titel 'Memoirs of Golden Russia', waarin hij over zijn ervaringen met het land en met Isadora en de mensen in haar omgeving verhaalt. Hij is degene, die ons de volledige naam van Pim Noothoven van Goor heeft nagelaten. Magnus' manuscript is nooit gepubliceerd, maar Louise E. Wright en Peter Kurth hebben er gebruik van gemaakt, zij voor haar artikel 'Through Russia with Isadora; Maurice Magnus' Account' (uit 2000) en hij voor zijn boek *Isadora, a sensational life* (uit 2001). Dank zij haar artikel en zijn boek is er duidelijkheid ontstaan over de achternaam van de Pim uit haar boek en is er ook wat meer informatie over het doen en laten van Pim tijdens de reis.

Dankzij Magnus weten we nu, dat Pims familie voor zijn vertrek naar Rusland geweigerd had hem geld te geven, in een poging te voorkomen dat hij met Isadora mee op reis zou gaan. Hij moet dus niet vrij over het familiekapitaal hebben kunnen beschikken en dus ook zonder voldoende geld met haar mee zijn gegaan. Volgens Magnus heeft hij gedurende de reis volledig op haar kosten geleefd!

Kurth vermeldt daarnaast, dat de groep op hun weg naar Rusland in Warschau stopte en dat Isadora daarover aan Craig in een brief schreef: "Het was hier één constant feest – champagne en dansen – het was voor mij het enige alternatief voor zelfmoord. De enige manier om stand te houden was door constant dronken te zijn."

Volgens Maurice Lever, in zijn boek *Isadora Duncan, de danseres*, moet Isadora tijdens de tournee door Rusland van Pims aanwezigheid hebben genoten.

"In Pims nabijheid ervoer Isadora voor het eerst dat het leven luchtig en een beetje dwaas kan zijn. Ze ervaart het genot zonder dweperij, de liefde zonder berouw, gewoon het plezier om het plezier, vluchtig, als belletjes van klein geluk. Ze had nog nooit gedanst met een dergelijk licht gevoel. Het was een openbaring en een soort therapie: precies wat ze nodig had." Zelf schreef ze er over in *Mijn leven*: "Pim gaf mij pret – zuivere, zalige pret – op een moment dat ik er de meeste behoefte aan had, want zonder zijn bijstand zou ik zijn ondergegaan in een hoopeloze neurasthenie."

De Ruslandtournee van Isadora moet een groot succes zijn geweest. Volgens Magnus danste ze voor uitverkochte huizen. "Aisadora", zo spraken de Russen haar naam uit, veroorzaakte een ware rage, waar ze ook optrad. Haar afbeelding verscheen op allerlei voorwerpen, zoals lucifers- en bonbondoosjes.

De tournee duurde een half jaar. Uit het manuscript van Magnus weten we nu ook, dat Pim maar een korte tijd bij Isadora is gebleven tijdens de tournee. Zelf vermeldde ze daar niets over in haar autobiografie.

Beiden genoten van elkaar, het feestvieren en de avontuurtjes, maar Pim bleek in Isadora's ogen geen erg betrouwbare partner te zijn. Toen Isadora tussendoor vanuit St. Petersburg voor een optreden naar Helsinki was gereisd, stuurde Pim haar elke dag meerdere telegrammen om haar duidelijk te maken, hoe ontzettend hij haar miste. Maar toen ze weer terug was, kreeg ze van de hotelmanager zo'n enorm hoge rekening aangeboden van hetgeen Pim verbruikt had tijdens haar afwezigheid, dat zelfs Isadora die wel wat gewend was, naar adem stond te snakken. Het bleek, dat hij tijdens haar afwezigheid buitensporige diners en champagnesoupers had gehouden en dat hij fooien in roebels in plaats van in kopeken had uitgedeeld. Isadora voelde zich verraden, niet door zijn extravagantie, maar door zijn huichelarij. Verre van haar te missen gedurende haar verblijf in Finland, had hij de tijd van zijn leven gehad.

Pim die al gauw bemerkte, dat de gevoelens van Isadora ten opzichte van hem sterk veranderd waren, kondigde daarom aan dat hij terug moest naar Den Haag, omdat zijn moeder ziek zou zijn geworden. Isadora voorzag hem van het benodigde geld en Pim vertrok met de Noord Express richting Berlijn.

Isadora Duncan en Pim Noothoven van Goor op 'De Heest'.

In de omgeving van 'De Heest' en in het nabije Lochem gonst al zo'n honderd jaar het gerucht, dat Isadora Duncan er samen met Pim Noothoven van Goor heeft verbleven. Maar tot nu toe is er nergens een concreet bewijs van Isadora's aanwezigheid op 'De Heest' gevonden. Er zijn enkel de verhalen.

Zij heeft het er zelf niet over in haar autobiografie. Ze staat ook niet in het bevolkingsregister van Laren ingeschreven. En er zijn geen brieven over en foto's van haar aanwezigheid op 'De Heest'. Nergens wordt in werken over haar 'De Heest' genoemd. Behalve dan wat regionale schrijvers als J.J. Hooft van Huysduynen, Jan Harenberg en Willy Heitling in hun artikelen over 'De Heest' er over hebben geschreven. Maar zij voeren ook geen concrete bewijzen aan en praten enkel na wat anderen hen er over verteld hebben.

Vaststaand is tot nu toe alleen, dat Isadora kennis heeft gemaakt met Pim en dat hij met haar is meegereisd naar Rusland. Haar autobiografie geeft geen verdere duidelijkheid. Hierin is alleen maar sprake van een Pim. Isadora Duncans beschrijving van de blonde, tot in de puntjes geklede fat en losbol Pim in haar boek past wel helemaal bij het uiterlijk en het levensverhaal van Pim Noothoven van Goor. Bovendien heeft ze het in *Mijn leven* over een 'Van Vley' (bijna zeker bedoelde ze hiermee Van Welie) die Pim geschilderd zou hebben tegen een achtergrond van tulpen. Hoewel dit schilderij niet bekend is, heeft Van Welie Pim vele malen geschilderd.

Dank zij het manuscript van Maurice Magnus weten we nu zeker, dat deze Pim inderdaad Pim Noothoven van Goor is geweest.

Pim is in ieder geval zeker op 'De Heest' geweest.

Hij had het huis tussen 1906 en 1910 van baron Van Heeckeren gehuurd. Hij is er waarschijnlijk terecht gekomen, doordat hij op één van zijn reizen de baron in Parijs ontmoette. Deze zal hem toen op 'De Heest' hebben gewezen en op de mogelijkheid het huis te kunnen huren.

Pims relatie met 'De Heest' en zijn aanwezigheid aldaar zijn te bewijzen. Dat hij het huis tussen 1906 en 1910 gehuurd had, is terug te vinden in de pachtboeken. Hij staat ook ingeschreven in het bevolkingsregister van de vroegere gemeente Laren. Hij heeft zich echter nooit laten uitschrijven.

In de 'Lochemsche Courant' is zijn naam ook nog terug te vinden in een advertentie uit 10 november 1909. Daarin werd bekend gemaakt, dat hij zijn inboedel van 'De Heest' op 24, 25 en 26 november van dat jaar publiekelijk liet verkopen door notaris Schiethart. Met de vermelding: "Vrijwillige verkoop wegens vertrek naar het buitenland van een aanzienlijke partij Antiquiteiten."

Pim is dus zonder Isadora teruggekomen uit Rusland. Isadora is zo goed als zeker na haar terugkomst in West Europa in 1908 niet meer op 'De Heest' geweest. Dit alles maakt de verhalen over het feit, dat de verbouwingen aan het huis in 1908 deels ten behoeve van haar zouden hebben plaats gevonden, erg onwaarschijnlijk.

Het is waarschijnlijker, dat Isadora 'De Heest' vóór hun vertrek naar Rusland één of meerdere keren heeft bezocht. Mogelijk tijdens haar beide Holland tournees in het voorjaar en in de herfst van 1907. Maar ook in mei, juni, juli, augustus, september waren er wel mogelijkheden tussen haar optredens in Duitsland door. Ze kan er in ieder geval niet voor langere tijd hebben gewoond, zoals wel wordt beweerd. Als we haar tourneeprogramma voor 1907 bekijken, dan zien we dat er weinig ruimte voor een langduriger bezoek aan 'De Heest' over kan zijn gebleven. Elke maand moest ze wel ergens één of meer optredens verzorgen: Nederland, Zweden, Duitsland, Zwitserland, Duitsland, Nederland, Polen, Duitsland en Rusland. Waar zou de ruimte te vinden moeten zijn voor een langer verblijf op 'De Heest'?

Opmerkelijk is, dat Pim zich pas op 23 juli 1908 in het bevolkingsregister van Laren liet inschrijven, terwijl hij het huis al vanaf 1906 gehuurd had. Waar moet dat op hebben geduid? Had dat toch iets met Isadora te maken?

En hoe is het verhaal in de wereld gekomen, dat hij het koetshuis voor Isadora had laten verbouwen tot onderkomen met studio, inclusief aangebouwde gang achter de gehele oostvleugel van het huis langs en het voetenbadje in de badkamer dicht bij de achterdeur? Dat badje zou gediend hebben voor het reinigen van haar voeten na haar ochtenddans op het natte gras van het gazon vlakbij haar achterdeur.

Wie de aangebouwde gang en het voetenbadje heeft gezien, kan zich wel voorstellen, dat dit alles ten dienste van Isadora zou kunnen zijn gebeurd. Alleen

Deze ansichtkaart laat het door Pim Noothoven van Goor gecreëerde uiterlijk van 'De Heest' zien: met de witte muren, de trapegeveltjes, de duiventoren, de kleine ruitjes en de ophaalbrug.

via de aangebouwde gang was en is het mogelijk om van het woongedeelte van 'De Heest' binnendoor in het verbouwde deel van het huis (het oude koetshuis) te komen, zonder door het personeelsgedeelte te hoeven gaan.

Maar de informatie uit het manuscript van Maurice Magnus zet de gedachte, dat de verbouwingen aan het huis in 1908 ten behoeve van Isadora gedaan zouden zijn, volledig op losse schroeven. Als Isadora zo gebrouilleerd was met Pim, waarom zou ze dan na haar terugkeer uit Rusland naar 'De Heest' zijn gekomen?

de aangebouwde gang van 'De Heest'

Dat lijkt erg onwaarschijnlijk. Bovendien kwam ze volgens Louise E. Wright pas in juni 1908 uit Rusland terug in Parijs en niet in ons land. In augustus vertrok ze vanuit Parijs alweer voor een tournee naar Londen.

Victor Seroff, de laatste geliefde van Isadora, schreef in zijn boek *The real Isadora* al in 1972 het volgende: "[...] toen hij Isadora vergezelde op haar 1907 trip naar Rusland. Eenmaal in dat land, verdween Pim en liet geen enkel spoor na in haar leven." Seroff die in zijn boek wel vaker onsympathiek schreef over vroegere geliefden van Isadora, wordt niet altijd serieus genomen voor wat betreft zijn opmerkingen. Hij blijkt echter dus al ver voor Louise Wright en Peter Kurth aan de wereld te hebben duidelijk gemaakt, dat Pim voortijdig uit Rusland was vertrokken.

Voor de bewoners uit de omgeving van 'De Heest' bestaat de twijfel over haar aanwezigheid echter helemaal niet: Isadora Duncan is op 'De Heest' geweest. Zij herinneren zich de verhalen van hun grootouders, ouders en buurtgenoten over haar, met name over haar opmerkelijke gewoonte om 's morgens vroeg op haar blote voeten en gekleed in een dun gewaad op het bedauwde gras bij het huis te dansen. Deze verhalen kreeg de heer De Mol van Otterloo ook te horen, toen hij in 1937 nadat hij het landgoed had gekocht, kennismakingsbezoeken bracht aan de boeren. En de oude heer Van Voorst van Beest vertelde aan de huidige eigenaar dat hij van zijn grootvader, baron Van Heeckeren van wie Pim 'De Heest' had gehuurd, had gehoord dat Isadora Duncan inderdaad op 'De Heest' was geweest.

Naast het verhaal over haar dansen op het natte gras, is er ook nog het verhaal over hun boottochtjes naar 'De Cloese', waar ze bij de bewoonster, jonkvrouw Taets van Amerongen thee gingen drinken. Volgens

J. Harenberg is dit verhaal waar. Mevrouw Taets van Amerongen heeft hem het verhaal zelf bevestigd. Mevrouw Taets kon zich nog goed herinneren dat het

Een wat onduidelijke foto van Isadora ergens dansend op het gras, net zoals ze dat bij 'De Heest' moet hebben gedaan.

koppel Van Goor/Duncan wel eens kwam theedrinken op 'De Cloese'. Het stel kwam dan inderdaad met een roeibootje vanaf 'De Heest'. Pim roeide en Isadora stuurde het bootje.

De buurtbewoners vonden haar voor het merendeel maar een gek mens, zoals W. Heitling ons in zijn artikel 'De Heest: schilderachtig huis met schilderachtige historie' duidelijk maakt met zijn opmerking: "Isadora was trouwens niet zo gek als bejaarde omwonenden wel willen beweren."

Mogelijk komt er nog eens bewijs boven tafel, dat aantoonde dat Isadora Duncan werkelijk op 'De Heest' is geweest.

De extravagante leefwijze van Pim Noothoven van Goor.

Een mooi voorbeeld hiervan geeft Isadora Duncan in haar autobiografie. "Toen wij in Petersburg aankwamen, stond ik versteld, toen de bagagedrager achttien koffers opvroeg uit de trein, alle met Pims voorletters gekenmerkt. "Maar wat betekent dat?"

zei ik verbaasd. "O, dat is mijn bagage maar," zei Pim, "deze is voor mijn boorden, deze twee voor mijn linnengoed, deze zijn voor mijn complets en deze voor mijn schoenen. In die twee zitten mijn vesten met bontvoering, ze zullen mij goed te pas komen in Rusland.

In het Hotel de l'Europe was een brede trap en Pim holde ieder uur van de dag die trap op en af, telkens gekleed in een ander gekleurd complet en met een andere das om, tot grote bewondering van de mensen om hem heen."

Pim gaf zijn geld (en ook dat van Isadora) wel erg gemakkelijk uit. Dat blijkt wel uit het feit, dat hij bij Isadora's afwezigheid in St. Petersburg op haar kosten zulke kostbare feesten had gegeven. Maurice Magnus laat ons in zijn manuscript ook nog weten, dat Pim na zijn overhaast vertrek uit St. Petersburg in Berlijn is blijven hangen. Daar moet hij zo gefeest hebben, dat hij, ondanks het geld dat Isadora hem had meegegeven, zijn garderobe en zijn sieraden heeft moeten verkopen, om zijn reis naar zijn "zieke moeder" te kunnen voortzetten. Magnus kwam hiervan op de hoogte, toen hij in de volgende zomer op een feestje in Rome een vriend tegenkwam, die een vest van Pim droeg. Deze vertelde hem van het gebeurde in Berlijn. Het gemakkelijk geld uitgeven door Pim, blijkt ook uit het feit, dat hij aan en in het gehuurde huis 'De Heest' ingrijpende en dus kostbare verbouwingen liet uitvoeren. De van oorsprong laatmiddeleeuwse havezate liet hij omtoveren van een eenvoudig landhuis tot een sprookjesachtig buitenverblijf. Datzelfde deed hij met het huis 'De Meeuwen' in Edam, eigendom van zijn vriend Van Welie. De schrijvers van het boekje over het huis 'De Meeuwen' stelden zichzelf de vraag: "Wat doet dit excentrieke huis, dat aan de Vecht of in Blaricum niet zou misstaan, hier temidden van die boerse omgeving?" Een vraag die waarschijnlijk ook al wel eens ten aanzien van 'De Heest' zal zijn gesteld. Dat kwam dus allemaal door de extrentrieke figuur Pim Noothoven van Goor. De gelijkenis tussen 'De Heest' en 'De Meeuwen' moet trouwens opvallend zijn, door de raamindeling met de kleine ruitjes en de overheersende kleur wit van de buitenmuren.

Pim had een grote voorliefde voor de kleur wit. Hij droeg dan ook regelmatig een wit kostuum. In zo'n wit kostuum is hij door Van Welie geschilderd, zoals op de volgende pagina te zien is. Het schijnt, dat zelfs zijn honden en katten wit moesten zijn. Ook het bootje, waarvan wordt verteld dat hij er samen met Isadora mee naar 'De Cloese' voer, was wit (met rode kussens weliswaar).

Of er op 'De Heest', in de tijd dat Pim Noothoven van Goor er woonde, grote feesten zijn gegeven, is niet bekend. Enige activiteit is er in de richting van een maskerade wel geweest. W. Heitling vertelt tenminste in zijn artikel 'De Heest: schilderachtig huis met schilderachtige historie' in *Archief 1978*, een uitgave van de Oudheidkundige Vereniging De Graafschap, het volgende: "Een zekere beroemdheid heeft Noothoven van Goor verworven toen hij met pachters en buurtgenoten het sprookje van de gelaarsde kat ging

opvoeren, gezeten in het witte bootje en drijvend op de Berkel. Hij viel prompt in het water, maar de mislukte markies van Carabas werd er door de pachters uitgevist. Het witte pak was niet wit meer.”

In het huis ‘De Meeuwen’ in Edam werd in de tijd dat hij er woonde (1910 – 1915) veel gefeest, als hij tenminste niet op reis was. De schrijvers van het boekje *Het Huis De Meeuwen* noteerden hierover:

“Menig Edammer zal in eerste instantie, met enig argwaan naar het opvallende gedrag van hun nieuwe stadgenoot hebben gekeken. Maar met zijn charme en vrijgevigheid in de plaatselijke cafés wist hij de vooroordelen snel te doen vergeten. Binnen de kortste tijd wist hij zijn plek in het sociale leven van Edam te veroveren. Hij gaf ongetwijfeld kleur aan het leven in het Zuiderzeeplaatsje. Aan zijn vele feesten, verkleedpartijen en andere maskerades aan de Zeevangszeedijk was het te danken dat het label van ‘feestvierder’ voorgoed aan zijn naam werd verbonden. Het lijkt alsof hij de aandacht en bewondering van de mensen om hem heen nodig had als ware het een eerste levensbehoefte. Daarbij mag enige vorm van ijdelheid hem niet ontzegd worden. Als hij zich maar even kon profileren stond hij vooraan.”

Pims vertrek van ‘De Heest’.

J. Harenberg vermeldde in zijn boekje *Kastelen en landhuizen rond Lochem*: “Het klimaat bezorgde Isadora echter allerlei kwalen en bovendien slonk het banksaldo van de heer Van Goor nogal snel, en

zo verdween Isadora uit het Gelderse.” Waar hij deze informatie vandaan heeft gehaald, is onbekend. Maar beide feiten blijken dus bijna zeker niet juist te zijn. Isadora heeft Lochem niet verlaten vanwege het klimaat en Pims saldo speelde er geen rol bij. Afgezien van het feit, dat Pim in Rusland op Isadora’s kosten had geleefd, heeft Pim in zijn leven nooit echt zonder geld gezeten. Bij het opmaken van de huwelijkse voorwaarden in 1915 bleek, dat hij op dat moment fl. 146.000,- bezat en verzekerd was van een jaarinkomen van fl. 4.925,-. Wat voor die tijd grote bedragen waren.

Pim heeft in Isadora’s verdere leven, behalve bij het schrijven van haar autobiografie, geen rol meer gespeeld. De laatste woorden, die Isadora Duncan in 1927 in *Mijn leven* aan Pim besteedde, luiden: “In die tijd componeerde ik het “Moment-Musical” en dit maakte bij de Russen zooveel opgang, dat ik het iederen avond zesmaal moest herhalen. Het “Moment-Musical” was de dans van Pim, het “genot van het oogenblik”, het “Muzikaal Moment”.

Ondanks zijn inschrijven in het Larense bevolkingsregister in 1908 en zijn verbouwingen aan het huis in hetzelfde jaar is Pim daarna niet lang meer op ‘De Heest’ gebleven. De advertentie uit november 1909 maakt ons wel duidelijk, dat hij toen zelf het huis ook al had verlaten. Waarschijnlijk was hij weer teruggegaan naar Den Haag naar zijn oude vriend Antoon van Welie.

In 1910 verscheen hij dus als bewoner van het huis ‘De Meeuwen’ in Edam, het huis dat eigendom was van Antoon van Welie. Hier heeft hij tot 1915 gewoond. In 1913 koos Pim toch weer voor een vrouw, Gertrude Nelson. Het leidde tot een verslechtering in de verstandhouding tussen Pim en Van Welie. In 1915 verliet Pim het huis en trouwde in Westminster in Engeland met zijn Gertrude, dochter van een Amerikaanse miljonair. Het zal zijn behoefte aan geld zeker ten goede zijn gekomen, alhoewel vader Nelson zo verstandig was hen op huwelijkse voorwaarden te laten trouwen.

Hun beider levenseinde.

Isadora is in 1927, in hetzelfde jaar dat haar autobiografie verscheen, op dramatische wijze om het leven gekomen. Op een avond werd ze getroffen door het prachtige Griekse profiel van een jonge Franse autoverkoper. Ze slaagde er in kennis met hem te maken onder het mom, dat ze de auto, een Amilcar en niet een Bugatti zoals bijna altijd wordt geschreven, wilde kopen. Toen hij haar de volgende dag afhaalde voor een (proef)ritje in de open sportwagen, raakt haar lange shawl verstrikt in een achterwiel van de auto. Ze werd er door gewurgd en uit de auto geslingerd. Zo kwam aan een heel bijzonder leven een wel heel bijzonder eind.

Pim is ook niet oud geworden. Hij overleed in 1932 in Den Haag. Volgens de schrijvers van het boekje over het huis ‘De Meeuwen’ schijnt hij op zijn sterfbed

tegen zijn arts gezegd te hebben: “Ik ben nu 52, maar ik heb voor 104 jaar geleefd. Wat mij betreft kan het nu afgelopen zijn.”

‘Leef grenzeloos’ was het levensmotto van Isadora Duncan. Het zal Pim Noothoven van Goor zeker ook aangesproken hebben.

‘Isadora’ en ‘Pim’ na honderd jaar weer samen op ‘De Heest’.

In het voorjaar van 2007 was er in het museum ‘Het Valkhof’ in Nijmegen een grote expositie over de societyschilder Antoon van Welie. Dit was voor de heer Barendsen van ‘De Heest’ aanleiding om een succesvolle poging te doen om twee van de tentoongestelde werken van Van Welie, twee pasteltekeningen

waarop Isadora en Pim te zien zijn, ten behoeve van een kleine expositie over Isadora en Pim naar ‘De Heest’ te halen.

In 2007 was immers het honderd jaar geleden, dat Isadora en Pim samen in het huis waren geweest. De expositie was bedoeld voor de familie, die elke twee jaar in het huis samenkomt voor een reunie.

De pasteltekeningen van Isadora en Pim door Antoon van Welie ter weerszijden van de schoorsteenmantel in de koepelkamer van ‘De Heest’.